

Altıncı Çerçeve Program'dan yararlanmak için (II)

Aykut Göker

Çerçeve Programlar'da ana felsefenin ortak proje geliştirilmesini sağlamak olduğunu belirtmiştim. Önerdiğimiz araştırma projelerinin kabûl edilmesi için ortaklarımızın olmasının ötesinde, yabancı ortaklarımızın da olması şart. Üniversite olarak ya da sanayi olarak, yabancılarla ya da kendi aramızda, ortak araştırma projesi geliştirme ve bu projeleri yürütme pratiğine sahip miyiz? Sanayi açısından denebilir ki, yabancı ortaklı firmalarda çalışanlarımız bir yabancıyla ortak iş yürütme pratiğine zaten sahipler. Bu doğru; ama bunların içinden acaba kaç, bu işbirliğini ortak araştırma yürütmeye kadar genişletebildi? Ortak araştırma biraz daha farklı bir işbirliği alanı; dolayısıyla da biraz daha farklı bir pratiğe ihtiyaç var. Sözünü sıkça ettiğim üniversite-sanayi ortak araştırma merkezlerinde firmalarımızın, belki bir yabancıyla değil ama, hem kendi aralarında hem de bir üniversite ile araştırma ortaklığı yapmayı öğreniyor olmalarının, AÇP'ye proje sunma konusunda da işlerine yarayacağı söylenebilir. Ama, biliyorsunuz, bu merkezlerimizin sayısı henüz çok az; dolayısıyla bu pratiği edinmekte olan firma sayısı da az.

Akademisyenlerimizin bu konularda daha deneyimli oldukları söylenebilir. Önceki çerçeve programlar kapsamındaki ortak araştırma projelerine ya da başka uluslararası ortak araştırma programlarına katılmış akademisyenlerimiz var. Yine de, özellikle farklı üniversitelerimizden akademisyenlerin ortak bilimsel araştırma projeleri geliştirmelerini özendirerek bir programın yürürlüğe konması, üniversite-sanayi ortak araştırma merkezlerinde olduğu gibi, ortak araştırma pratiğini yaygınlaştırır ve AÇP'ye önerilebilecek proje sayısının artmasına katkısı olur, diye düşünmek mümkün. Farklı üniversitelerden akademisyenlerin ortak araştırma projelerinde bir araya gelmeleri başka bir açıdan da son derece önemlidir. Bir an için AÇP'nin üç ana başlığını hatırlayalım; bunlar ne idi:

- Avrupa'da araştırmanın bütünleştirilmesi ve odaklanması;
- Avrupa Araştırma Alanı'nın yapılandırılması; ve
- Avrupa Araştırma Alanı'nın temellerinin güçlendirilmesi.

Başlıklar bize, Avrupa'nın, araştırmasını bütünleştirip belli konulara odaklayarak tek bir Araştırma Alanı yaratmanın peşinde olduğunu söylüyor. 'Bütünleştirmek' bütünleştirilecek parçalar var demektir. Bu parçalar, AB'ye üye ülkelerin kendi araştırma alanlarıdır; odaklandıkları konulardaki araştırma yetenekleridir. Bizim bir araştırma alanımız, örneğin, üniversiteler coğrafyasına dağılmış araştırma yeteneklerimizi bütünleştirerek oluşturduğumuz ya da en azından oluşması için çaba gösterdiğimiz güçlü bir araştırma alanımız var mı?

Genel olarak AÇP'den yarar sağlayabilmemiz, araştırmalarımızı bütünleştirip belli konulara odaklayarak, **kendi güçlü araştırma alanımızı** yaratabilme konusunda göstereceğimiz çabaya bağlı. Bunun için önümüzde iki önemli fırsat var: Bunlar TÜBA'nın başlattığı bilimsel araştırma önceliklerine ilişkin Öngörü Çalışması ile TÜBİTAK'ın koordinasyonunda yürütülen Teknoloji Öngörü Çalışması'dır. Bu çalışmalar sonucu ortaya konacak öncelikli teknoloji alanları ile bilimsel araştırma alanları, odaklanılacak araştırma konularına ışık tutacak ve Türkiye bu konularda geliştireceği araştırma yeteneği ile kendi araştırma alanını yaratabilecektir. Ancak, bunda başarı sağlayabilmek için yapılması gereken bir şey daha var: BTYK'nın 25 Ağustos 1997 günlü toplantısında alınan ve izleyen BTYK toplantılarında da yinelenen "**Ulusal ARGE Bütçesi Oluşturulması**" kararının bir an önce hayata geçirilmesi. Her yıl ulusal ölçekte bir ARGE bütçesi hazırlanması ve bu bütçenin uygulanmasını

sağlayacak bir mekanizma bugünden geliştirilemezse, söz konusu öngörü çalışmalarının ortaya koyacağı öncelikleri hayata geçirme umudundan da şimdiden vazgeçmek gerekir. Çünkü, bir takım bilimsel ve teknolojik araştırma alanlarına öncelik vermek demek o alanlara kamu kaynaklarından para ayırmaya öncelik vermek demektir. Bunun akılcı yolu da, ARGE'ye ayrılabilir toplam kamu kaynağının ulusal çapta tek bir bütçe disiplini içinde, söz konusu öncelikler gözetilerek ve alınan sonuçlar izlenip değerlendirilerek dağıtılmasıdır.

Görüldüğü gibi, AÇP'den azamî yararı sağlayabilmek, iyi niyetle, proje öneri sayısını artırmak için çaba göstermeliyiz demekle halledilebilecek bir mesele değildir. Konuyu mutlaka sistemik bir yaklaşımla ele almak zorundayız.

<http://www.inovasyon.org>

CBTD. 02 Kasım 2002.